

RIKSADVOKATEN

Justisdepartementet
Kriminalomsorgsavdelingen
Postboks 8005
0030 OSLO

REF.:
201104372- /TRH

VÅR REF.:
2012/00175-002 ABG/jaa
601

DATO:
16.04.2012

HØRING - OM ENDRINGER I STRAFFEPROSESSLOVEN OG STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN

Det vises til departementets høringsbrev 16. januar d.å, vedlagt høringsnotat om endringer i straffeprosessloven og straffegjennomføringsloven.

En har ikke sett behov for å forelegge forslagene for statsadvokatembetene til uttalelse.

Når det gjelder forslagene i høringsbrevet punkt **3** (om endringer i straffeprosessloven § 163 første ledd om myndighet (for kriminalomsorgen) til å utpeke personundersøker), punkt **4** (myndighet for kriminalomsorgen regionalt nivå til å treffe vedtak om fullbyrding av dom på gjeninnsetting av reststraff etter straffegjennomføringsloven § 44, jf. straffeprosessloven § 455 første ledd tredje punktum), punkt **8-9** (om fastsettelse av vilkår ved permisjon og straffavbrudd, jf. straffegjennomføringsloven § 36 annet ledd og unnlattelse av å etterkomme pålegg om å møte til fullbyrding av straffen, jf. straffegjennomføringsloven § 40 syvende ledd) og **11-13** (justering av straffegjennomføringsloven § 44 femte ledd og § 58 siste ledd, harmonisering av straffegjennomføringsloven § 52 annet punktum og samme lov § 40 åttende ledd til ikke å gjelde unndragelse fra varetekt og andre innsatte som nevnt i kapittel 4, og retting av straffegjennomføringsloven § 58 annet ledd om avgjørelsesmyndighet ved soningsutsettelse), har en ikke noe å bemerke idet en oppfatter det slik at disse forslagene først og fremst innebærer språklige tilpasninger, rettinger og endringer av mindre betydning i samsvar med etablert praksis/gjeldende regelverk.

Forslagene i høringsbrevet punkt 5-7 og 10 er av en noe annen karakter, og kommenteres nærmere i det følgende:

Ad. 5 Adgang til å gi kriminalomsorgen tilgang til taushetsbelagte opplysninger om hemmelig telefonnummer, jf. ekomloven § 2-9 tredje ledd jf. straffegjennomføringsloven § 7 a annet ledd ny bokstav d

Forslaget til endring er begrunnet i at kriminalomsorgen fra 1. april 2010 overtok politiets oppgave med å innkalle straffedømte til soning, og at kriminalomsorgen derfor har behov for å kunne innhente identifikasjonsdata for å sørge for å kunne utnytte soningskapasiteten mer effektivt. Det anses viktig å ha tilgang til oppdatert adresseinformasjon og telefonnumre fra ulike registre for å kunne utføre oppgaven med innkalling av domfelte til straffegjennomføring. Det er foreslått at kriminalomsorgen skal ha rett til samme opplysninger som påtalemyndigheten, jf. ekomloven § 2-9 tredje ledd første punktum om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse.

Riksadvokaten har ingen innvendinger til dette forslaget, som først og fremst er ment å gjelde ved soningsinnkalling. Det er også bedt om høringsinstansenes syn på om kriminalomsorgen bør gis adgang til å innhente slike data i "andre situasjoner hvor opplysningene kan være formålstjenlige å bruke". Det er ikke utdypet i hvilke situasjoner dette kan tenkes å være aktuelt, men en antar det blant annet kan være tilfelle ved uteblivelse fra permisjon eller rømning. Som en sentral aktør i straffesakskjeden bør kriminalomsorgen etter riksadvokatens syn også ha tilgang til opplysningene i slike tilfeller, men det bør fremgå av loven hvilke formål som skal gi en slik tilgang. For øvrig setter nytt kapittel 1 a i straffegjennomføringsloven (ikke i kraft) rammer for kriminalomsorgens behandling av opplysningene.

Ad. 6 Utvidet adgang til bruk av overgangsbolig, jf. straffegjennomføringsloven § 11 nytt femte ledd

Forslaget går ut på å lovfeste en adgang til direkte innsettelse i overgangsbolig i tilfeller hvor det er idømt fengselsstraff på inntil ett år, og når det er idømt delvis betinget dom og den ubetingede delen er inntil ett år fengsel. Straffegjennomføringsloven § 11 fjerde ledd fastslår at kriminalomsorgen skal vurdere om domfelte kan settes direkte i fengsel med lavere sikkerhetsnivå, jf. samme lov § 10 første ledd bokstav b, dersom det er idømt fengselsstraff på inntil 2 år. Bestemmelsen åpner ikke for direkte innsettelse i overgangsbolig, jf. § 10 første ledd bokstav c. I henhold til straffegjennomføringsloven § 15 tredje ledd kan innsatte overføres fra fengsel med høyt eller lavere sikkerhetsnivå til overgangsbolig når en del av straffen er gjennomført. Det er således etter gjeldende rett en forutsetning for overføring at domfelte har sonet deler av straffen i fengsel.

I høringsbrevet er det påpekt at en utvidet bruk av overgangsbolig er i tråd med forslaget i St.meld. nr. 37 (2007-2008) punkt 9.13.3, og at forslaget til endring må ses i sammenheng med Prop. 135 L (2010-2011) om endringer i straffeloven, straffeprosessloven, konfliktrådsloven mfl. (Barn og straff).

Forslaget innebærer en vesentlig utvidelse i forhold til gjeldende regelverk. Overgangsboliger er ikke fengsel i lovens forstand, jf. straffegjennomføringsloven § 10 første ledd bokstav b, og er etablert for å gi mulighet for progresjon i soningen og sikre rehabilitering *på vei fra fengsel* og tilbake til samfunnet. Forslaget går lenger enn forslagene som er omtalt i St.meld. nr. 37 (2007-2008) punkt 9.13.3, og innebærer til dels noe annet enn det som er omtalt der. Det kan i denne forbindelse vises til stortingsmeldingen side 124, høyre spalte der det står følgende om den danske ordningen som departementet der gir uttrykk for at den vil benytte som modell "[h]er plasseres domfelte under tilsyn og domfelte *i den siste delen* av en ubetinget fengselsstraff". Direkte innsettelse i overgangsbolig begrenser i prinsippet også mulighetene for progresjon i soningen (for de det gjelder). Det er dessuten fare for at vurderingen av om domfelte er "moden" for "soning" i overgangsbolig, vil bli truffet på et for spinkelt grunnlag når

vurderingen gjøres før soning er igangsatt (det må vurderes om formålet med straffen og sikkerhetsmessige grunner taler mot, samt at domfelte ikke skal unndra seg gjennomføringen). Så langt har det vært en forutsetning for overgang til overgangsbolig at den innsatte har vist seg tilliten verdig (i fengsel), noe som ikke vil være mulig ved direkte innsettelse i overgangsbolig. Sikkerhetsnivået ved "soning" i overgangsbolig er lavt, og hensynet til den alminnelige rettsoppfatning og preventive hensyn taler med styrke mot forslaget. Ut fra gjeldende straffutmålingspraksis, må det også antas å ha vidtrekkende konsekvenser.

Selv om forslaget er i tråd med et ønske om utvidet bruk av overgangsbolig, bryter det samtidig med grunnleggende prinsipper knyttet til straffens begrunnelse og funksjon. Riksadvokaten er på denne bakgrunn skeptisk til forslaget. Dersom departementet likevel går videre med forslaget, bør det presiseres i forarbeidene at vilkåret om straffens formål er en reell begrensning, slik at preventive hensyn etter omstendighetene kan være til hinder for umiddelbar innsetting i overgangsbolig.

Den foreslåtte adgangen til utvidet bruk av overgangsbolig overfor barn er begrunnet i spesielle hensyn, som ikke gjør seg gjeldende i samme grad på generell basis. Vår skepsis knytter seg ikke til denne delen av forslaget.

Ad. 7. Utvidet adgang til overføring mellom straffegjennomføringsformer, jf. straffegjennomføringsloven § 14 første ledd

Riksadvokaten er positiv til forslaget om endring i straffegjennomføringsloven § 14 første ledd bokstav a, og anser det mest hensiktsmessig at vilkåret om "skriftlig advarsel" fjernes fra lovteksten (alternativ 2), slik at Kriminalomsorgens sentrale forvaltning gir nærmere retningslinjer om hvilke tiltak som må være forsøkt for å endre uønsket atferd, før overføring kan finne sted. Riksadvokaten har ingen innvendinger til forslagene om innføring av nye hjemler for overføring i straffegjennomføringsloven § 14 første ledd f (av hensyn til konkrete tilsatte) og g (av hensyn til fangesammensetningen) og forslaget til ny bestemmelse i § 14 annet ledd.

Ad. 10 Prøveløslatelse av utenlandske innsatte der utvisningen skal iverksettes samtidig med løslatelsen, jf. straffegjennomføringsloven § 42 sjette ledd

Riksadvokaten har ingen innvendinger til forslaget om opphevelse av straffegjennomføringsloven § 42 sjette ledd og endring av henvisningene i samme lov § 7 bokstav i og § 7 b, samt at det gis nærmere regler i forskrift og retningslinjer for å sikre at praksis knyttet til prøveløslatelse av utenlandske innsatte bringes i samsvar med EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav a. Som det er påpekt i høringsbrevet vil det kunne være grunnlag for prøveløslatelse etter halv tid, jf. straffegjennomføringsloven § 42 tredje ledd, og i et slikt tilfelle vil det fortsatt være adgang til å oppstille vilkår om at utvisningsvedtak effektueres samtidig med løslatelsen. Det er først og fremst etter utholdt 2/3-tid at det vil kunne være problematisk, men frihetsberøvelse som skyldes utlendingsrettslige hensyn vil kunne forankres i utlendingslovgivningen.

Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat

Anders Blix Gundersen
kst. statsadvokat